

Л.О.ЗБАРАЗСЬКА, к.е.н., с.н.с.

Інститут економіки промисловості НАН України

ВНУТРІШНІЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ.

Одним з пріоритетів, що має бути реалізований в середньостроковій перспективі для досягнення нової якості соціально-економічної системи України, є *розвиток внутрішнього ринку*. Закріплення за внутрішнім ринком ролі “локомотива” економічних процесів – це принциповий момент сучасного концептуального бачення механізмів і перспектив післякризового розвитку національної економіки.

Так, у Посланні Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2001 році” уперше за роки ринкової трансформації зафіксована необхідність “концентрації зусиль на стимулюванні випереджаючого розвитку національного ринку як визначального напрямку політики економічного зростання” [1, С.43]. І далі: “Фактично йдеться про формування *нової державної політики сприяння ефективному розвитку ринків та ринкової інфраструктури*” [виділено мною – Л.З., там же, С.63].

Невідкладність вирішення проблеми внутрішнього ринку обумовлюється низкою причин, основними серед яких є: необхідність якнайшвидшого подолання найгостріших соціальних проблем, перш за все, низького рівня споживання населенням товарів і послуг; досягнення критичних меж залежності виробництва й споживання від зовнішніх ринків на тлі масового недовикористання власних потужностей; розвиток на світових ринках тенденцій, несприятливих для національного виробника та його експортної орієнтації.

Протягом кризового періоду ринкових перетворень внутрішній ринок України зазнав суттєвих деформацій як з боку попиту, так і з боку пропозиції. Після досягнення певної макроекономічної стабілізації стала очевидною неприпустимість їх збереження у контексті переходу до інноваційної моделі розвитку національної економіки, її рівноправної інтеграції у світовий економічний

простір та активізації соціального чинника у процесах зростання.

Таким чином, є всі підстави висунути проблему розвитку внутрішнього ринку у розряд стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку України у середньостроковій перспективі та намітити напрямки і заходи для її розв’язання у відповідності до потреб і реалій, що склалися.

Безсумнівно висока практична значущість розв’язання проблеми розвитку внутрішнього ринку обумовлює необхідність підвищення рівня наукового забезпечення цього процесу. Мова йде про перехід від політики тактичних рішень щодо поліпшення ситуації на конкретних товарних сегментах до всебічно обгрунтованої стратегії розвитку внутрішнього ринку, у межах якої найповніше могли б бути реалізовані принципи системності та комплексності.

Перші концептуальні засади реалізації стратегічного підходу до формування нового внутрішнього ринку в Україні були закладені при розробці в 2001 р. Концепції комплексної програми розвитку внутрішнього ринку (розп. КМУ від 02.02.2001 р. №31-р) та Комплексної програми розвитку внутрішнього ринку (затв. постановою КМУ від 28.11.2001 р.). Тим самим започатковано процес переходу до “всебічного розвитку внутрішнього ринку як обов’язкової умови сталого економічного зростання”, і насамперед – через забезпечення “випереджаючого зростання внутрішнього споживання”. Конкретні заходи охоплювали горизонт у межах 2001-2004 рр. Аналіз показує, що значна кількість визначених у Комплексній програмі завдань, насамперед у сфері створення необхідної законодавчої бази, залишилися невиконаними.

У вже згаданих вище Посланнях Президента [1, 2] концептуальне бачення розв’язання проблеми спиралося:

по-перше, на виокремлення таких пріоритетних сегментів цілісного внутрішнього ринку, як соціально значущі ринки (споживчий та житловий), базові (аграрний із земельним включно, енергоносіїв, металопродукції), інноваційний;

по-друге, на збалансоване створення усіх компонентів інфраструктури внутрішнього ринку (інформаційного, маркетингового, сервісного, торговельного, тощо);

по-третє, на активну політику державного регулювання й захисту внутрішнього ринку з урахуванням вимог і практики міжнародного торговельно-економічного співробітництва.

Підвищенню обґрунтованості законодавчих та виконавчих рішень у сфері розвитку внутрішнього ринку сприяли напрацювання вітчизняних учених-економістів. Серед них одним з найґрунтовніших видається колективне дослідження спеціалістів Інституту економічного прогнозування [3]. У ньому здійснено системний аналіз розвитку галузевих секторів і базових товарних ринків України в період ринкових перетворень, виявлено зв'язки ринкової кон'юнктури та параметрів виробництва відповідного сектора, окреслено деякі прогностичні перспективи секторальних ринків. Для опрацювання стратегії розвитку внутрішнього ринку насамперед корисним є ґрунтовий аналіз чинників та умов, які визначають кон'юнктурні, структурні та макроекономічні показники його (ринку) функціонування. В цьому сенсі, поряд з попередньою роботою, слід згадати огляд [4], в якому всебічно проаналізовано вплив такого важливого макроекономічного регулятора обсягів і динаміки товарообмінних операцій, як кредити. Певні аналітичні оцінки макропропорцій, тенденцій та пріоритетів товарообмінних процесів у промисловому сегменті внутрішнього ринку України зроблені безпосередньо автором у роботах [5, 6].

Визначення стратегічних завдань розвитку внутрішнього ринку передбачає також необхідність урахування такої реалії, як посилення впливу вимог СОТ до його організації та регулювання. Цей аспект, переважно стосовно конкретних товарних ринків, досить активно висвітлюється останнім часом

як у фахових виданнях, так і у періодиці.*

Згадані вище та інші існуючі розробки з проблем організації та державного регулювання товарних ринків сприяли поліпшенню обґрунтування управлінських рішень у цій сфері. Проте не було запропоновано цілісного бачення процесу розвитку внутрішнього ринку на засадах стратегічного управління.

Мета цієї статті – розвинути методологічне підґрунтя для розробки такої стратегії в частині визначення її цілей, завдань, функціональних складових, внутрішніх та зовнішніх ризиків реалізації, а також дати пропозиції щодо їх конкретного наповнення на найближчі 5-7 років – період, протягом якого національна економіка має здійснити вирішальний прорив до сучасних стандартів розвитку.

Серед основних поставлених завдань – аналітичний огляд сучасного стану, тенденцій і проблем внутрішнього ринку з метою його якісної ідентифікації як об'єкта державного регулювання; визначення сприятливих економічних та інституційних передумов його розвитку; формулювання стратегічних цілей і завдань, а також очікуваних результатів реалізації такої стратегії.

У попередньому кризовому періоді відбулося істотне погіршення ситуації на внутрішньому ринку, як з боку попиту, так і з боку пропозиції. На сьогодні **основними проблемами** внутрішнього ринку України є *структурна розбалансованість* (по товарних, галузевих, регіональних сегментах та по категоріях споживання), *попитові обмеження* (низька платоспроможність споживачів) та *незадовільний рівень пропозиції* (дисбаланс джерел ресурсного забезпечення, низькі якісні параметри, цінові диспропорції). Визначальними чинниками їх існування є незавершеність економічних та інституційних трансформацій ринкового спрямування, а також недостатній динамізм та ефективність реформ соціального характеру.

Найважливіші соціально-економічні

* Див., зокрема: Як захистити свого виробника? // Діловий вісник. – 2002. - №12, С.23; Легка промисловість: важкий шлях до СОТ // Уряд. кур'єр, 15 грудня 2001 р., С.6; Вступ України до СОТ: “за” і “проти”. // Голос України, 6 березня 2003 р., С.6; та ін.

показники, які характеризують тенденції розвитку внутрішнього ринку в Україні в 2000-2003 рр., подані в таблиці 1

Таблиця 1
Показники розвитку внутрішнього ринку в Україні у 2000-2003 рр.

	Індекси показників(% до попереднього року)			
	2000	2001	2002	I п/р. 2003
Реальний валовий внутрішній продукт	105,9	109,2	104,6	107,5
Продукція промисловості	113,2	114,2	107,0	112,4
в т.ч.				
машинобудування	115,3	118,8	111,3	127,9
легка промисловість	136,4	113,8	100,4	102,0
харчова та перероблення с/г продуктів	123,0	118,2	108,4	119,5
Продукція сільського господарства	109,8	110,2	101,9	94,0
Товари народного споживання	124,5	117,7	108,4	...
Інвестиції в основний капітал	114,4	120,8	103,8	127,5
Грошові доходи населення ⁽¹⁾				
номінальні	140,5	125,9	149,3	112,4
реальні	109,9	109,6	121,2 ⁽²⁾	110,3 ⁽²⁾
Витрати та заощадження населення (номінальні) ⁽¹⁾	140,8	122,7	191,3	114,9 ⁽⁴⁾
Реальна заробітна плата	99,1	119,3	118,2	115,3 ⁽⁵⁾
Індекси споживчих цін	125,8	106,1	99,4	104,6
Індекси цін виробників промислової продукції ⁽³⁾	120,8	100,9	105,7 ⁽³⁾	103,9
в т.ч.				
машинобудування	118,1	104,7	102,8	...
легка промисловість	122,6	105,7	102,1	...
харчова промисловість	129,9	102,8	101,0	...
Роздрібний товарооборот	108,1	113,7	114,8	116,5

Джерела: [2].

⁽¹⁾ – з 2002 р - за даними обстежень домогосподарств СНР

⁽²⁾ – реальні наявні

⁽³⁾ – з 2002 р. – за галузями КВЕД

⁽⁴⁾ – витрати за січень-травень 2003 р.

⁽⁵⁾ – за січень-травень 2003 р.

Позитивна динаміка промислового і сільськогосподарського виробництва, обсягів продукції по окремих галузях і групах товарів свідчить про покращання ресурсного наповнення внутрішнього ринку. Щорічне зростання ВВП, інвестицій, грошових доходів населення, реальної заробітної плати, витрат і заощаджень віддзеркалює збільшення платоспроможного попиту суб'єктів гос-

подарювання і населення. Спадаючі індекси цін характеризують досягнення певної цінової стабілізації на внутрішньому ринку та формування передумов зростання реальної платоспроможності споживачів. А темпи роздрібного товарообороту унаочнюють формування позитивних тенденцій зростання кінцевого споживання.

Водночас очевидним є уповільнення

динаміки показників, що є визначальними для оцінки внутрішнього попиту – доходів і витрат населення, інвестицій в основний капітал, тощо. Зростає залежність сукупної ресурсної пропозиції від імпорту – в цілому по економіці вона складає близько п'ятої частини, у промисловості – більше чверті, по окремих галузях досягає 40-60 %. Національний товаровиробник є занадто залежним від зовнішніх ринків і у збуті продукції: частка експорту в обсягах виробництва по галузях промисловості коливається в межах 15-70%.

За останні роки започатковано процеси, які створюють сприятливі *економічні передумови* переходу до активної стратегії розвитку внутрішнього ринку, зокрема:

на *макрорівні* – стабілізація і зміцнення національної грошової одиниці, подолання інфляції та відчутних інфляційних очікувань, поступове зростання рівня монетизації ВВП, розвиток тенденції збільшення реальних доходів населення, поступове податкове “розвантаження” суб'єктів господарювання і населення;

на *мікрорівні* – адаптація переважної більшості суб'єктів господарювання до ринкових умов, активний перехід до маркетингових стратегій розвитку виробництва, опанування міжнародних систем сертифікації та стандартизації, скорочення обсягів бартерного товарообміну.

Інституційну базу функціонування та подальшого розвитку внутрішнього ринку створюють: напрацьований комплекс законодавчих актів з регулювання його загальних та специфічних питань (секторальних чи функціональних); активний процес поступової гармонізації національного та міжнародного законодавства; запровадження систем державного прогнозування та індикативного планування; утворення у межах державної виконавчої влади спеціальних структур з регулювання та контролю якості товарів і послуг; поліпшення форм і методів роботи митної служби.

Потенційні можливості розвитку внутрішнього ринку України є досить значними. *Потенціал розвитку* внутрішнього ринку обумовлений наявністю вільних виробничих потужностей, що зберегли свій технологіч-

ний ресурс; зміцненню тенденції зростання практично у всіх секторах економіки; наявністю значних обсягів грошових коштів у населення, що нині зберігаються як валютні заощадження; низьким порівняно з європейськими стандартами середньостатистичним рівнем забезпечення населення товарами і послугами; досягненням критичних меж державних та особистих товарних запасів і резервів.

Водночас слід зазначити, що *зовнішні чинники* матимуть суперечливий вплив на розвиток внутрішнього ринку. Серед них насамперед – вступ до СОТ та інші заходи, пов'язані з інтеграцією України у світогосподарські процеси та структури. Цей чинник значно ускладнює (у частині вибору застосовуваних регулюючих інструментів) практичне розв'язання проблеми захисту внутрішнього ринку (національного виробника), який є об'єктивно необхідним для національної економіки сучасного зразка. Поряд з тим за умов ефективності державного регулювання можна очікувати розвитку конкурентного середовища, що має позитивно вплинути на процеси оновлення виробництва, підвищення якості продукції, динаміку цін.

Нарощування потенціалу внутрішнього ринку та його ефективна реалізація мають виконати роль каталізатора необхідної економічної динаміки національного товаровиробництва і водночас – передумовою посилення його конкурентних позицій.

Беручи до уваги широкий спектр існуючих соціально-економічних проблем, найбільш адекватним є *комплексний підхід* при розробці і реалізації стратегії розвитку внутрішнього ринку.

Водночас активна інтеграційна орієнтація України вимагає *системного бачення* перспектив внутрішнього ринку як невід'ємної складової європейського та світового економічного простору.

Важливими концептуальними засадами стратегії розвитку внутрішнього ринку мають стати також докорінна *модернізація моделі* суспільного та особистого споживання та *випереджаючий розвиток інноваційного сегменту*. Якісні зрушення у споживанні доцільно здійснювати шляхом послідовного ресурсозбереження, екологізації виробницт-

ва та індивідуалізації особистого попиту. Пріоритетне стимулювання попиту на інноваційну продукцію забезпечить реальний перехід національної економіки до обраної інноваційної моделі розвитку.

Виходячи із зазначених концептуальних основ, як *стратегічні цілі* розвитку внутрішнього ринку доцільно розглядати:

зміцнення імпульсно-стимулюючої функції внутрішнього ринку в інноваційних механізмах економічного зростання, надання їй довгострокової усталеності;

забезпечення умов для повномасштабної й ефективної реалізації державних соціальних стандартів і гарантій споживання товарів і послуг як важливої соціально-економічної функції внутрішнього ринку;

перетворення внутрішнього ринку на сферу послідовної реалізації національних інтересів при одночасному дотриманні вимог міжнародного торговельно-економічного законодавства.

Досягнення стратегічних цілей має базуватися на реалізації *пріоритетних напрямків*, серед яких: формування динамічного платоспроможного попиту усіх агентів внутрішнього ринку; забезпечення диверсифікованої та конкурентоспроможної товарної пропозиції власного виробництва, випереджаюче зміцнення й розвиток сегментів високотехнологічної продукції і послуг; створення і застосування механізмів активного захисту внутрішнього ринку, адекватних конкретним умовам поетапного входження України у світогосподарський простір; поліпшення організаційно-економічних параметрів функціонування й розвитку внутрішнього ринку в цілому та його окремих сегментів.

Діяльність держави щодо управління розвитком внутрішнього ринку має спиратися на механізми макроекономічного регулювання, інституційного забезпечення, насамперед, законодавчого, адміністративної децентралізації, економічної регіоналізації, активізації соціального чинника.

Стабілізація та динамічне зростання платоспроможного внутрішнього попиту мають бути досягнуті на основі:

комплексного фінансового оздоровлення суб'єктів господарювання засобами

макроекономічної політики (у межах вдосконалення податкової, грошово-кредитної, банківської, інвестиційно-інноваційної політики);

суттєвого поліпшення рівня і динаміки доходів населення у результаті остаточного подолання заборгованості по зарплаті й соціальних виплатах, зниження оподаткування особистих доходів громадян, "розблокування" процесу компенсації грошових заощаджень на цільових засадах;

стимулювання залучення ресурсів комерційних банків у сферу реального виробництва, насамперед, для обслуговування його інвестиційного попиту, як внаслідок поліпшення кредитної політики, так і через активізацію процесів фінансово-промислової інтеграції;

розширення ринку лізингових послуг, насамперед, для активізації збуту інвестиційної та високотехнологічної (інноваційної) продукції;

поетапного збільшення бюджетних витрат на реалізацію інноваційно наповнених загальнодержавних програм соціального характеру (запровадження нових продуктів і технологій у системах науки, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, тощо);

поетапне нарощування у бюджетах розвитку витрат на створення інфраструктурних об'єктів, які визначають динаміку й ефективність соціально-економічних інновацій;

створення доступних механізмів кредитування населення для задоволення попиту на ринках житла та високотехнологічних промислових товарів власного виробництва;

усунення наявних економічно необґрунтованих і соціально неприпустимих цінових диспропорцій.

Поліпшення структури пропозиції товарів і послуг за кількісними та якісними параметрами та забезпечення динамічного ресурсного наповнення внутрішнього ринку доцільно забезпечити шляхом:

використання ефективних, гармонізованих у межах міжнародного законодавства механізмів захисту власного товаровиробника з поступовим зміщенням акцентів на ін-

струменти нетарифного регулювання відповідно до світової практики;

масштабної технологічної модернізації промислового виробництва, вдосконалення його галузевої та продуктової структури відповідно до вимог інноваційної моделі розвитку та світових тенденцій;

оптимізації імпоротної політики, зокрема, в напрямку диверсифікації джерел ресурсів критичного імпорту, імпортозаміщення, послаблення технологічної залежності;

активізації підприємництва та забезпечення зростання його ефективності через оновлену макроекономічну та регуляторну політику;

використання потенціалу паритетної міжнародної виробничої кооперації, торгівлі та господарської інтеграції;

подальшого розвитку законодавчо-нормативної бази державного регулювання якості продукції, її гармонізації з міжнародними стандартами;

удосконалення системи стандартизації та сертифікації виробництва і продукції, а також державного контролю якості;

використання потенціалу законодавства щодо захисту прав споживачів як важливого демократичного інструменту впливу на формування якісних параметрів товарної пропозиції;

використання фінансових механізмів держзамовлення та цільових програм для нарощування виробництва пріоритетних видів високотехнологічної та соціально значущої продукції.

Активний захист внутрішнього ринку має базуватися на паритетному врахуванні національних економічних інтересів (насамперед щодо технологічної і соціальної безпеки) та діючих норм і правил міжнародних торговельно-економічних систем (ЄЕС, СОТ, регіональні структури). Серед ефективних механізмів такого захисту насамперед мають бути тарифне, нетарифне та валютно-курсове регулювання. Зокрема доцільно:

максимально розширити сферу застосування засобів нетарифного захисту національного товаровиробника від недобросовісної конкуренції шляхом жорсткого дотримання вимог до якості імпортованої продукції, технологій та рівня післяпродажного

сервісу, а також через послідовне підвищення рівня споживацької культури населення;

розробити і застосовувати на практиці економічно обґрунтований комплекс заходів валютно-курсового регулювання, спрямованого на підтримку й стимулювання внутрішнього попиту на інвестиційну, інноваційну та соціально важливу продукцію власного виробництва;

узгодити процес подальшого послаблення тарифного захисту внутрішнього ринку з реалізацією таких пріоритетів, як активізація інноваційних процесів, сприяння зростанню імпортозамінних виробництв, підтримка сільськогосподарського виробництва; здійснювати зниження тарифних бар'єрів переважно за вибірковим принципом у межах спеціальних міжнародних угод; максимально використовувати можливості нормативної бази СОТ для поступового зниження тарифів (тимчасового їх підвищення);

розширити у межах норм ГАТТ/СОТ практику щодо застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів щодо недобросовісного імпорту в Україну та підвищити її ефективність;

здійснити модернізацію системи державного субсидіювання відповідно до вимог СОТ на принципах активного нарощування конкурентних позицій національного виробника у стратегічно пріоритетних галузях (видах діяльності).

Для поліпшення організаційно-економічних параметрів функціонування й розвитку внутрішнього ринку в цілому та окремих товарних сегментів необхідно реалізувати комплекс заходів економічного та інституційного характеру в напрямку:

оптимізації суб'єктної структури галузевих ринків, насамперед, ресурсних, які є ціноутворюючими у відтворювальному циклі;

досягнення необхідної прозорості обмінно-розподільчих процесів та вичерпного інформаційного забезпечення усіх учасників;

посилення державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій з метою обмеження їх впливу на формування цінкових пропорцій і тенденцій внутрішнього ринку;

забезпечення збалансованого за стру-

ктуруно-динамічними показниками розвитку окремих товарних сегментів внутрішнього ринку, насамперед, тих, які є або можуть бути ланками інтегрованого технологічного циклу;

досягнення паритетності товарних ринків, насамперед, аграрного й промислового, а в межах останнього – добувної й обробної промисловості, на основі активної участі держави у процесах ціноутворення (контроля за внутрішніми ціновими диспропорціями та дисбалансом внутрішніх і зовнішніх цін; послаблення адміністрування в ціновій сфері відповідно до змін реального рівня ринкової конкуренції; підтримка розвитку біржового ціноутворення на аграрному ринку, а також гнучке маніпулювання різноманітними ціновими інструментами);

запровадження сучасних систем руху товарів і послуг, орієнтованих на інформаційні технології та реалізацію принципів прозорості і паритетності обміну.

У результаті реалізації наміченої стратегії розвитку внутрішнього ринку можна очікувати:

зближення, а по окремих номенклатурних позиціях - випередження, темпів зростання внутрішнього споживання продукції з динамікою її виробництва та ВВП, що має характеризувати реальний структурний “зсув” у бік внутрішнього ринку;

зростання реального рівня споживання населенням основних продуктів і товарів соціально значимих груп; наближення цих показників до європейських норм;

збільшення рівня забезпечення населення високоякісними товарами довгострокового користування, насамперед, за рахунок зростання частки вітчизняної продукції;

поліпшення структури грошових витрат населення за рахунок випереджаючого зростання реальних витрат на купівлю товарів і послуг, у т.ч. вітчизняного виробництва, порівняно з витратами на придбання інвалюти;

підвищення народногосподарської ефективності видів економічної діяльності, пов’язаних з функціонуванням та інфраструктурним забезпеченням внутрішнього ринку;

скорочення обсягів тіньового розподілення й обміну товарів і послуг, насампе-

ред, високоліквідних і високорентабельних, які визначають параметри критичного імпорту, потенціал експорту (валютних надходжень) та рівень національної безпеки держави;

формування більш прогресивної структури пропозиції та попиту на внутрішньому ринку, яка відповідала б економічним, технологічним, соціальним пріоритетам розвитку країни у визначеній середньостроковій перспективі.

Основні *загрози* для розвитку внутрішнього ринку пов’язані з недотриманням принципів рівноправного партнерства та збалансованості умов і можливостей національної економіки при реалізації інтеграційного курсу. Внутрішні загрози можуть виникнути внаслідок низької економічної динаміки загалом, структурних та інноваційних процесів – насамперед. Особливу групу складають загрози, пов’язані з рівнем функціонування і надійності грошово-фінансової та банківської систем, з умовами формування доходів населення.

Найвірогідніші *ризики* для реалізації стратегії розвитку внутрішнього ринку:

втрата окремих виробництв, неконкурентоспроможних в умовах зростання відкритості економіки, зокрема, при вступі до СОТ;

збільшення (збереження) високого ступеня ресурсної залежності внутрішнього ринку внаслідок відставання процесів розвитку імпортозамінних виробництв;

відтік грошових коштів (фінансових ресурсів) споживачів у сферу фінансових спекуляцій, валютного обороту, за кордон, тощо, внаслідок відсутності ефективного контролю за рухом грошово-фінансових потоків, а також дієвих стимулів і регуляторів їх використання на внутрішньому ринку товарів і послуг.

Резюме.

Викладені пропозиції щодо стратегії розвитку внутрішнього ринку України розроблено з урахуванням його реального місця в системі міжнародних ринків, комплексу наявних економічних та інституційних проблем, основних пріоритетів – інноваційного прогресу, ресурсозбереження та соціальної

ефективності. Враховано як сучасний стан і тенденції внутрішнього ринку України, так і потенційні передумови його розвитку. Пріоритетними напрямками реалізації стратегії визначено динамічне зростання платоспроможного попиту, поліпшення структури та якісних характеристик пропозиції товарів і послуг, активний захист внутрішнього ринку і товаровиробника, поліпшення організаційно-економічних параметрів функціонування і розвитку внутрішнього ринку. Намічені завдання враховують як потреби, так і можливості економіки й державного управління щодо їх розв'язання. Окреслено очікувані результати якісного змісту за основними соціально-економічними критеріями (зростання виробництва, споживання і т.ін.).

Література

1. Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2001 році”. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2002, 412 с.
2. Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє і

зовнішнє становище України у 2002 році”. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2003, 478 с.

3. Розвиток секторів і товарних ринків України: НАН України: Ін-т екон. прогнозування. За ред. проф. В.О.Точиліна. – Ужгород, ІВА, 2001. – 400 с.

4. Перспективи розвитку внутрішніх ринків та кредитна політика в Україні (матеріали “Круглого столу”) // Економіка і прогнозування. – 2002. - №1. – С.148-165.

5. Збаразська Л.О. Відтворювальний процес у промисловості України: тенденції та умови вдосконалення. – Донецьк : ІЕП НАН України, 1999. – 72 с.

6. Збаразська Л.О. Проблеми і пріоритети розвитку внутрішнього ринку в контексті промислового зростання // Економіка промисловості : Сб. науч. тр. / НАН України. Ін-т економіки пром-сти. – Донецьк, 2002. – С.4-14.

Стаття поступила в редакцію 10.12.2003

В.П. ПОЛУЯНОВ, доцент, ДонНТУ

АНАЛИЗ ДИНАМИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ

В контексте проводимых в экономике Украины преобразований проблема реформирования жилищно-коммунального хозяйства в целом и его составной части - водопроводно-канализационного хозяйства, в частности, является особо актуальной. Суть ее состоит в обеспечении таких условий функционирования предприятий отрасли, при которых достигается согласование векторов интересов государства, поставщиков и потребителей услуг. Согласно Закону о местном самоуправлении[1], интересы государства представляют местные Советы, которым дано право устанавливать тарифы и контролировать деятельность предприятий отрасли, расположенных на их территории.

Ответственность за результаты финансово-хозяйственной деятельности несет собственник предприятия – поставщик услуг. Потребители заинтересованы в услугах определенного качества и стоимости, потребление которых они в состоянии своевременно оплатить. В этом комплексе социально-экономических интересов проблема обеспечения рентабельной работы поставщиков услуг имеет основополагающее значение. Неоднократно принимаемые программы реформирования отрасли, в результате реализации которых должен был быть осуществлен перевод данного сектора экономики из

ãВ.П. Полуянов,2003